

Jan Hagemeyer i Jan Jakub Michałek

Panel: CZŁONKOSTWO POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ - KOSZTY I KORZYŚCI

Panel poświęcony kosztom i korzyściom członkostwa Polski w Unii Europejskiej w znacznej mierze odnosił się do kontrowersji, jaka powstała po pojawieniu się raportu Tomasza Grosse i Zbigniewa Krysiaka.

Jan Hagemeyer i Jan Jakub Michałek nie odnieśli się do części napisanej przez nieobecnego Z. Krysiaka, a jedynie do pewnych sformułowań z pierwszej części raportu, napisanej przez prof. Grossego. W szczególności zwrócono uwagę na dwa dość tendencyjne sformułowania zawarte w w.w. raporcie.

I tak na stronie 13 T. Grosse pisze: „choć dzięki jednolitemu rynkowi wszyscy obywatele Unii czerpią korzyści płynące ze wzrostu dochodów, to w ujęciu bezwzględnym korzyści te są znacznie większe dla obywateli Europy Zachodniej”. Porównania takie nie są uzasadnione gdy badamy procesy konwergencji. Jeśli PKB Niemiec w przybliżeniu jest 6 krotnie większe (3846 bln\$ w 2020 większy niż Polski: 594 mld), to przyrost PKB Niemiec o 3% jest około dwukrotnie większy w ujęciu bezwzględnym niż przyrost PKB Polski o 6%. Ale w ujęciu względnym różnice w poziomie dochodu PKB na głowę mieszkańca między tymi dwoma krajami maleją, a korzyści względne Polski są większe. Zresztą T. Grosse potwierdza to na stronie 52, gdzie pisze: „W momencie wejścia do UE było to już 44 proc. poziomu rozwoju Niemiec, ... a w 2019 Polska osiągnęła 61 proc. PKB Niemiec,... procentowych dystansu do zachodniego sąsiada.”

Z kolei na stronie 15 autor pisze: „w odniesieniu do Polski szacuje się korzyści wzrostu gospodarczego w relacji do PKB w przeliczeniu na głowę mieszkańca na blisko 6 proc. w okresie pierwszych 10 lat członkostwa. Jednocześnie badania pokazały, że gdyby Polska nie wchodziła do UE jej wzrost w tych latach byłby jeszcze szybszy”. Autor odwołuje się tutaj do artykułu Campos i inni (2019) *Institutional integration and economic growth in Europe*, Journal of Monetary Economics. Trzeba jednak zauważyć, że to stwierdzenie dotyczy jedynie pierwszych lat po akcesji, podczas, gdy w dłuższym okresie korzyści Polski, wynikające z akcesji do UE, są znacznie bardziej jednoznaczne (por. dalszy tekst).

W swojej wypowiedzi autorzy skoncentrowali się na możliwych sposobach oszacowania ex-post konsekwencji udziału krajów w UE. W tradycyjnych ujęciach analizuje się zazwyczaj w jaki sposób integracja regionalna, zwiększająca otwarcie handlowe gospodarki, przyczynia się do zwiększenia PKB danego kraju.

Inną metodą jest konstruowanie alternatywnych scenariuszy rozwoju danego kraju. Analiza taka wymaga konstruowania scenariusza rozwoju alternatywnego, „syntetycznego” kraju. Analiza taka jest prowadzona jako porównawcze studium przypadku przy użyciu metody syntetycznej kontroli wykorzystanej w przywoływanej już pracy (Campos i inni, 2018).

Podstawą do naszej wypowiedzi był artykuł autorstwa J. Hagemejera, J.J. Michałka i P. Svatko zatytułowany: *Economic impact of the EU Eastern enlargement on New Member States revisited: The role of economic institutions*, opublikowany w Central European Economic Journal z 2021 roku. W tekście tym oszacowano korzyści płynące z integracji z UE. W porównaniu do wcześniej wspomnianej pracy (Campos i inni (2018)) w tym badaniu dodatkowo uwzględniono wpływ zmian jakości instytucji na rozwój gospodarczy tych państw w okresie poakcesyjnym.

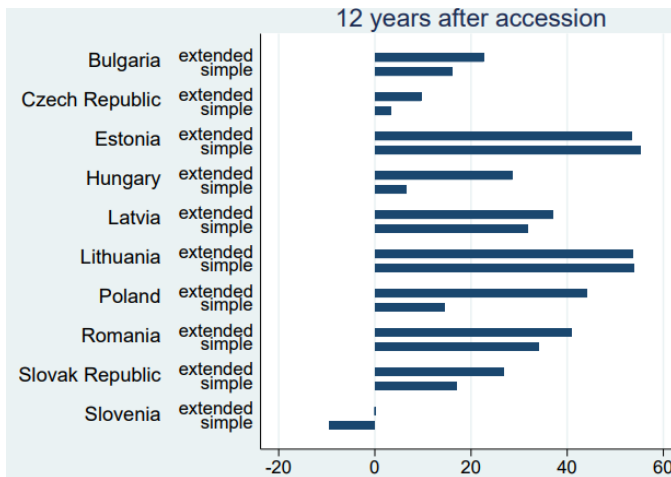
Metoda syntetycznej kontroli pozwala na konstruowanie alternatywnej (syntetycznej) wersji analizowanego kraju, ważonej średniej danych państw które nie przystąpiły do UE („donorów”), na podstawie zbieżności cech ekonomicznych. Analiza taka ma uwzględnić szereg różnych czynników o charakterze ekonomicznym (a nie tylko zmian w handlu) wynikających z akcesji do UE. Metoda ta była również wykorzystywana do analizy innych skomplikowanych procesów, takich jak skutki terroryzmu w Kraju Basków czy konsekwencji re-unifikacji Niemiec.

W naszej podstawowej analizie, wzorowanej na pracy (Campos i inni (2018)), uwzględniliśmy następujące charakterystyki ekonomiczne: realny PKB per capita, tempo wzrostu populacji, realny PKB, udział rolnictwa (i przemysłu) w tworzeniu wartości dodanej, udział inwestycji w PKB oraz procent osób uzyskujących wykształcenie średnie (i wyższe). Ponadto, w naszym badaniu uwzględniliśmy dodatkowe zmienne instytucjonalne. Założyliśmy bowiem, że proces przygotowań do akcesji do UE oraz sama akcesja wymagała dopasowania ustawodawstwa polskiego (i innych krajów kandydujących) do unijnego (*acquis communautaire*), oddziaływającego na sposób funkcjonowania podmiotów gospodarczych. W poszerzonym modelu z czynnikami instytucjonalnymi uwzględniliśmy następujące zmienne: obciążenia podatkowe (*tax burden*), oraz wolność biznesowa, pieniężna i handlowa (z Heritage Foundation).

Analizę przeprowadziliśmy dla Polski i pozostałych 9 krajów z Europy środkowowschodniej, które przystąpiły do UE w roku 2004 i 2007. Dopasowanie wag krajów „donorów” było oddzielenie szacowane dla każdego kraju i modelu (prostego i rozszerzonego). Na przykład w przypadku Polski „donorami” w podstawowym modelu były: Australia (15%), Argentyna (15%), Macedonia (21%) oraz Rosja (49%). Szczegółowe informacje na temat wag krajów „donorów” są zamieszczone w w.w. artykule.

Wyniki zmian wynikających z akcesji do UE przeprowadzono dla kolejnych lat. W Tabeli poniżej pokazano zmiany w poziomie PKB per capita (różnice pomiędzy rzeczywistym poziomem danego kraju a „syntetycznym”) po upływie 12 lat od momentu akcesji krajów z Europy środkowowschodniej. Zmiany te mogą być dodatnie (jak i ujemne: por. Słowenia) dla modelu podstawowego (*simple*) i rozszerzonego o zmienne instytucjonalne (*extended*).

Tabela 1: Zmiany w poziomie PKB per capita (różnice pomiędzy rzeczywistym poziomem danego kraju a „syntetycznym”) krajów z Europy środkowowschodniej

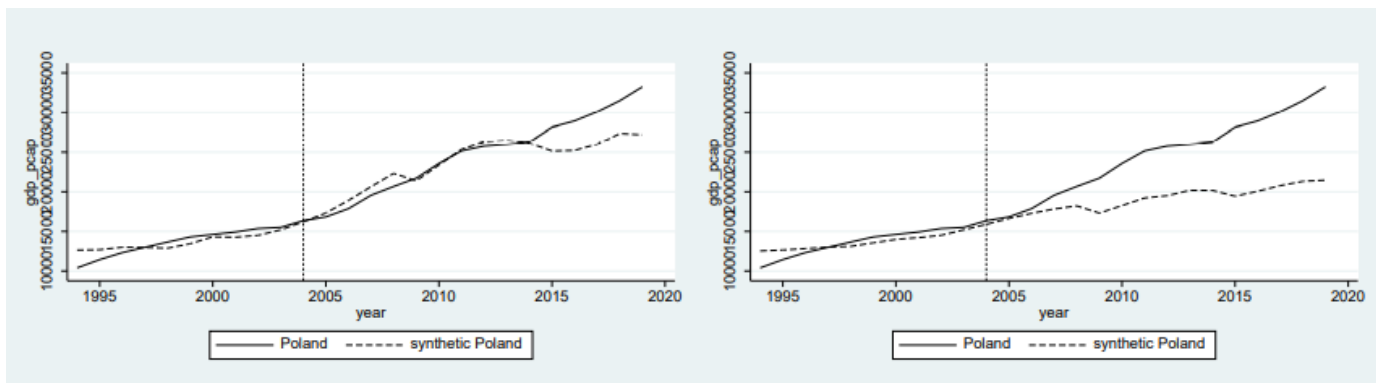

Analiza wyników pozwala wnioskować, że we wszystkich krajach (z wyjątkiem Słowenii) akcesja do UE przyczyniła się do zwiększenia PKB per capita. W większości przypadków uwzględnienie czynników instytucjonalnych zwiększa szacowane korzyści analizowanych krajów. W przypadku Polski uwzględnienie czynników instytucjonalnych oznacza, że PKB kraju wzrósł o około 43%, a w modelu prostym jedynie o około 17%, w porównaniu do sytuacji gdyby Polska nie przystąpiła do UE. W przypadku innych krajów regionu te różnice są wyraźnie mniejsze. Rozkład w czasie różnic pomiędzy rzeczywistym wzrostem PKB p.c. a krajem „syntetycznym” pokazano na Wykresie 1. Podobnie jak w przypadku analizy Campos i inni (2018), w pierwszym okresie różnica pomiędzy PKB p.c. pomiędzy realną i „syntetyczną” Polską jest relatywnie niewielka i wzrasta dopiero w dłuższym okresie.

Wykres 1: Szacowany wpływ akcesji do UE na PKB na głowę mieszkańca w Polsce.

Lewy panel: Prosty model

Prawy panel: Model ze zmiennymi instytucjonalnymi

Warto zauważyć, że metoda syntetycznej kontroli znajduje coraz szersze zastosowanie w analizie skomplikowanych zjawisk ekonomicznych, politycznych czy nawet medycznych.